

1. Siesta nosorožců tuponosých (severního poddruhu - *Ceratotherium simum cottoni*) v Zoo ve Dvoře Králové. Snímek © Zdeněk Čermák.

Evropská kampaň na ochranu nosorožců

Nosorožci jistě patří k nejpozoruhodnějším zvířatům a u nás asi není člověka, kterého by nějaký nosorožec v zoologické zahradě alespoň na chvíli neokouzлил. O nosorožcích se někdy říká, že jsou v podstatě pamětníci pravěku, kteří evolučně spějí ke svému konci. Rozkvět opravdu zažili spíše ve starších a středních třetihorách, od mladších třetihor pak byly jejich stavy (v rodech) celkem vyrovnané. V Asii dnes sice nenarazíme na obří nosorožce rodu *Indricotherium*, kteří byli vůbec největšími suchozemskými savci, ale přesto není rozmanitost dnešních nosorožců zanedbatelná (viz tabulku). Pokud jsou tyto blízcí příbuzní tapírů a vzdálenější příbuzní koní, zeber a oslů ohroženi, pak to není tím, že by měli tendenci vymřít (například stavy nosorožce tuponosého i indického díky ochraně

vzrostly z pár desítek na tisíce kusů). Ohrožuje je intenzivní tlak člověka, který ničí původní stanoviště a loví nosorožce kvůli trofejím a domnělým léčebným vlastnostem jejich rohů.

Aktuální situace nosorožců není růžová (viz také Vesmír 82, 163, 2003/3). V posledních letech vymřela největší chovná skupina nosorožce sumaterského. Poněkud to vyvažuje narození druhého mláděte v zajetí (viz Vesmír 83, 608, 2004/11). Pytláci v konzském národním parku Garamba vyvraždili nejméně polovinu jedinců severního poddruhu nosorožce tuponosého a ve vybíjení pokračují. Poslední odhady z poloviny loňského roku hovořily o zbývajících 5-10 zvířatech, byť konkrétní letecký průzkum ze srpna téhož roku prokázal výskyt pouhých čtyř jedinců.

JAN ROBOVSKÝ

Mgr. Jan Robovský (*1980)
viz Vesmír 85, 43, 2006/1.

druhy
a poddruhypočty
v příroděpočty
v zajetídnešní
výskyt

Tab. I. Přehled současných početních stavů nosorožců v přírodě a v zajetí. Zpracováno podle www.rhino-campaign.net, www.rhinos-irf.org/index.htm a podle brožury Zoo Dvůr Králové *Mládě milénia*. Počty nosorožců v přírodě a v zajetí se vztahují k roku 2005.

AFRIČTÍ NOSOROŽCI

• nosorožec tuponosý (*Ceratotherium simum*)

Nejspolečenštější nosorožec; dvourohý; dává přednost savanám, kde se živí trávou; jižní poddruh se podařilo cílenou ochranou zachránit před vyhubením.

severní (<i>C. s. cottoni</i>)	22	10	Dem. rep. Kongo, nár. park Garamba
jižní (<i>C. s. simum</i>)	11 093	760	Botswana, Keňa, JAR, Namibie, Svazijsko, Zimbabwe ad.

• nosorožec dvourohý (*Diceros bicornis*)

Dvourohý nosorožec; obývá především lesnaté savany; živí se větvemi stromů i keřů a bylinami; chápavý horní pysk; samotář.

jihozápadní či kapský (<i>D. b. bicornis</i>)	1 309	0	JAR, Namibie
západní (<i>D. b. longipes</i>)	5	0	Kamerun
východní (<i>D. b. michaeli</i>)	516	175	Keňa, JAR, Tanzánie
jižní (<i>D. b. minor</i>)	1 772	75	JAR, Svazijsko, Tanzánie, Zimbabwe ad.
etiopský (<i>D. b. bruceii</i>)	4	0	Etiopie

ASIJŠTÍ NOSOROŽCI

Samci všech druhů se oproti africkým příbuzným vyznačují přítomností zvětšených řezáků na spodní čelisti, které uplatňují při potyčkách. Hákovité řezáky mohou způsobit hluboké jizvy na těle soupeře.

• nosorožec indický (*Rhinoceros unicornis*) 2 400 150 severní Indie, Nepál

Samotářský jednohý nosorožec obývající travnaté nížiny a tropické lesy, zvláště pak vyhledává blízkost vody (bažiny apod.). Kůže působí pancéřnatým dojmem. Cílenou ochranou byl zachráněn od vyhubení.

• nosorožec jávský (*Rhinoceros sondaicus*)

Menší protějšek nosorožce indického, nejzápadnější nosorožčí druh. Žije v tropických lesích.

jávský (<i>R. s. sondaicus</i>)	50-60	0	Jáva, nár. park Ujong Kulong
vietnamský (<i>R. s. annamiticus</i>)	2-7	0	Vietnam

• nosorožec sumaterský (*Dicerorhinus sumatrensis*)

„Srstnatý“ dvourohý a současně také nejmenší nosorožec. Žije samotářským životem v tropických lesích.

bornejský či východní (<i>D. s. harrissoni</i>)	25-50	2	Borneo
západní (<i>D. s. sumatrensis</i>)	250-275	7	kontinentální Malajsie, Sumatra

2. Pár nosorožců indických (*Rhinoceros unicornis*) při bahenní koupeli, jejich nejoblíbenější činnosti. Snímek © Jana Myslivečková.

Ochránáři okamžitě žádali konžskou vládu, aby povolila převoz posledních jedinců do kterékoliv bezpečné oblasti (např. v Keni, Jihoafrické republice či Austrálii) s ujistěním, že nosorožci rozhodně zůstanou vlastnictvím státu. Konžská vláda zpočátku souhlasila, ale průběh jednání zablokovali místní politici a úřady (vývoz nosorožců se stal věčným tématem politického boje). Výsledek byl pro nosorožce tragický, neboť transport povolen nebyl a nepodnikly se ani žádné kroky na ochranu parku. Pytláci v podstatě dostali volnou ruku. Je tudíž vysoce pravděpodobné,

že nyní nežije ve volné přírodě žádný severní nosorožec.

V Garambě byli nosorožci úspěšně chráněni desítky let. Díky nim se podařilo zachovat i svébytné populace žiraf, slonů a dalších zvířat. Tomu je nyní konec. V zajetí zbývá 10 jedinců s omezenou rozmnožovací schopností, kteří svébytný poddruh určitě nezachránějí. Královédvorská zvířata včetně malé Fatu tak představují sotva více než memento, jak snadno může lidstvo nevratně přijít o unikátního spoluobyvatele naší planety...

Bohužel to není jediná zdrcující zpráva. V průběhu posledních pěti let poklesly vinou pytláků z řad maoistických revolucionářů stavy nosorožců indických v Nepálu o 30% (což představuje šokujících 104 zabitých zvířat).

Skličující skutečnosti vyburcovaly ochránáře nosorožců k rozsáhlé akci. Evropská asociace zoologických zahrad a akvárií (EAZA) vyhlásila loni 7. září kampaň Zachraňme nosorožce, ke které se samozřejmě připojila Unie českých a slovenských zoologických zahrad. Na přípravě kampaně se podílí také Dr. Kristina Tomášová ze Zoo ve Dvoře Králové, celoevropská koordinátorka chovu nosorožců tupoносých. Akce má několik cílů. Asi nejdůležitější je informovat širší veřejnost o biologii nosorožců a o všem, co těmto jedinečným zvířatům hrozí (viz také www.rhinocampaign.net). Dalším velice důležitým cílem je získat finanční prostředky na ochranu. Vytyčená cílová částka 350 000 eur by měla pokrýt náklady mnoha nosorožčích projektů po celém světě. Patří k nim osvěta mezi obyvateli oblastí s výskytem nosorožců, školení, podpora a vybudování dalších protipytláckých sborů, bezpečný transport nosorožců v rámci vysazování do nových oblastí či kroky k potlačení obchodu s rohy. Zoo Dvůr Králové, která je v chovu nosorožců světovou dvojkou a evropskou jedničkou, se ke kampani připojila naprosto ukázkově. Projekt doprovází řada akcí (např. benefiční koncert, výtvarná soutěž pro děti aj., podrobně na www.zoodk.cz).

Na závěr zmiňme pozitivní zprávy: Od začátku akce se v Zoo ve Dvoře Králové na

3. Pětidenní sameček nosorožce dvourohého (*Diceros bicornis*), narozený 2. ledna 2006, je již 29. nosorožcem dvourohým narozeným v Zoo ve Dvoře Králové. Snímek © Jana Myslivečková.

rodila už dvě nosorožčí mláďata (sameček a samička nosorožce dvourohého) a další mláďata se očekávají letos. S půlročním zpožděním byla kampaň za záchranu nosorožců vyhlášena i v severoamerických podmínkách. Doufejme, že následující roky nebudou pro budoucnost nosorožců tak zdrcující jako pár let minulých...

Nové knihy nakladatelství VUTIUM

<http://www.vutbr.cz/nakl/>

ŽENÍŠEK, Alexander
SOBOLEV SPACES AND THEIR APPLICATIONS IN THE FINITE ELEMENT METHOD

Vyjde 2006 - 1 vyd. - 522 s., - 500,- Kč
ISBN 80-214-2630-6

JELÍNEK, Jan

STŘECHA NAD HLAVOU Kořeny nejstarší architektury a bydlení

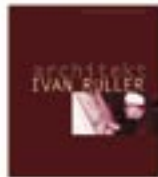
Vyjde 2006 - 1 vyd. - cca 450 s., - 600 obr., - 450,- Kč
Pevná vazba s přebílkou, bohatý obrazový doprovod
ISBN 80-214-2367-6

LIBESKIND, Daniel

ZÁKLADNÍ KAMENY ŽIVOTA I ARCHITEKTURY

Vyjde 2006 - 1 vyd. - 256 s., - 80 obr., - 300,- Kč
ISBN 80-214-2927-5

ARCHITEKT IVAN RULLER

Red: MIZEROVÁ, A. - KUDĚLKOVÁ, Lenka
2006 - 2. doplněné vyd. - 166 s., - 200,- Kč
ISBN 80-214-2908-9

1996-2006
80 LET
NAKLADATELSTVÍ
VYSOKÉHO
UČENÍ
TECHNICKÉHO
V BRNĚ

Vysoké učení technické v Brně
Nakladatelství VUTUM
Antonínská 1
601 90 Brno